

Visie Beheer en Onderhoud sportvelden

Vastgesteld door de gemeenteraad
Oktober 2020

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	Blz. 3
2. Voorstellen beheer en onderhoud sportvelden	Blz. 4
Bijlagen	
Bijlage 1: Analyse als basis voor denkrichtingen	Blz. 9
Bijlage 2: Overzicht kosten beheer en onderhoud versus gebruikersvergoeding	Blz. 14
Bijlage 3: Huidige taakverdeling beheer en onderhoud en voorstel voor nieuwe taakverdeling	Blz. 15
Bijlage 4: Voorbeeld doorrekening verzoek kunstgras bij wenselijk en niet noodzakelijk	Blz. 18

1. Aanleiding

Belang van sportvoorzieningen

We hebben er als gemeente belang bij dat er voldoende sportvoorzieningen beschikbaar zijn voor onze inwoners, die zoveel mogelijk voldoen aan de richtlijnen gesteld door NOC*NSF. Deze sportvoorzieningen dragen bij aan het laagdrempelig gelegenheid bieden tot sport en aan sociale cohesie en leefbaarheid. Een belangrijk onderdeel van één van de drie speerpunten van het Hernieuwd Perspectief.

De afgelopen jaren hebben we in Steenwijkerland behoorlijk geïnvesteerd in zowel gemeentelijke als niet – gemeentelijke accommodaties. We hebben de basis daarmee op orde, maar zorgen ook dat we deze basis op orde houden door waar nodig te blijven investeren in deze voorzieningen. Dit doen we aan de hand van een meerjarenonderhoudsplan sportvelden. Hiervoor heeft uw raad in 2019 ook het jaarlijks regulier budget voor beheer en onderhoud opgehoogd met € 51.000,00.

Plan van aanpak bespeelbaarheid sportvelden

In november 2018 heeft de gemeenteraad het college opgedragen te onderzoeken hoe de bespeelbaarheid van sportvelden vergroot kan worden. Naar aanleiding van dit verzoek van de raad is gesproken met alle verenigingen die gebruik maken van gemeentelijke buitensportaccommodaties. Er is in beeld gebracht wat er vanuit regulier beheer en onderhoud noodzakelijk is om de bespeelbaarheid van sportvelden op gelijk niveau te behouden. Daarnaast is besproken wat er aan aanvullende maatregelen nog mogelijk is om de bespeelbaarheid te vergroten. In de gevoerde gesprekken gaven veel verenigingen aan tevreden te zijn over de kwaliteit van de meeste velden. Met de ingrepen in de afgelopen jaren in combinatie met het regulier beheer en onderhoud is de kwaliteit van de velden op orde.

Op basis van de bestaande beleidskaders zijn deze maatregelen op drie niveaus ingedeeld en heeft het college de raad in de Perspectiefnota 2020 voorgesteld niveau basis en basis+ op te nemen. De maatregelen van niveau hoog (de aanleg van 3 kunstgrasvelden) is niet opgenomen in de PPN 2020. De reden voor deze keuze was tweeledig. Enerzijds is er niet ingegaan op deze wens omdat deze is ingegeven vanuit kwaliteit en niet vanuit een capaciteitsprobleem. In het huidige beleid wordt alleen kunstgras aangelegd bij capaciteitsgebrek, daar is bij deze verenigingen geen sprake van. Anderzijds zijn we van mening dat, met het uitvoeren van de maatregelen van niveau basis en basis+ uit dit plan van aanpak, de kwaliteit van de sportvelden van voldoende niveau is.

Motie visie beheer en onderhoud juli 2019

Naar aanleiding van dit voorstel heeft uw raad het college verzocht om de huidige kaders voor beheer en onderhoud van sportaccommodaties onder de loep te nemen en een vernieuwde versie van beheer en onderhoud aan de gemeenteraad voor te leggen. Met deze visie wil de gemeenteraad ook bepalen hoe zij omgaat met verzoeken van verenigingen die op basis van capaciteit niet noodzakelijk zijn, maar wel wenselijk. En hoe zij omgaat met eigen bijdragen door verenigingen bij grotere vervangingsinvesteringen. Dit voorstel is daar de uitwerking van.

Voor de uitwerking van de visie op beheer en onderhoud van buitensportaccommodaties hebben we in beeld gebracht hoe we op dit moment het beheer en onderhoud geregeld hebben in Steenwijkerland en welke ontwikkelingen we zien. Ook hebben we een aantal werkbezoeken gebracht bij collega - gemeenten, om te horen hoe zij beheer en onderhoud geregeld hebben. De verschillende inzichten hebben, in combinatie met de specifieke ervaringen in Steenwijkerland, geleid tot de denkrichtingen die nu voorliggen. De uitkomsten van deze analyse zijn als **bijlage 1** bij dit stuk gevoegd.

De concept visie is voor inspraak voorgelegd aan de buitensportverenigingen die gebruik maken van een gemeentelijke accommodatie én aan de verenigingen met een eigen buitensportaccommodatie. Zes verenigingen hebben van deze mogelijkheden gebruik gemaakt. Met drie van hen is aanvullend nog een gesprek geweest naar aanleiding van hun inspraak. De reacties van de verenigingen met onze reactie daarop, worden 1 op 1 als bijlage bij het voorstel aan de raad meegestuurd.

2. Voorstellen beheer en onderhoud sportvelden

Gezien het grote belang van sportvoorzieningen in hun bijdrage aan het laagdrempelig bieden tot sport en aan sociale cohesie en leefbaarheid in kernen en wijken, blijven we investeren in deze voorzieningen. In dit hoofdstuk omschrijven we hoe we in de toekomst om willen gaan met het beheer en onderhoud van deze voorzieningen en de daarbij horende investeringsvragen.

We accepteren dat er een verschil blijft tussen gemeentelijke- en niet gemeentelijke sportaccommodaties.

We zien twee 'smaken' in Steenwijkerland. Sportaccommodaties waar we als gemeente eigenaar van zijn en sportaccommodaties waar dit niet het geval is. Dit is historisch gegroeid. De verenigingen met een eigen accommodatie hebben bewezen dat zij in staat zijn zichzelf te bedruipen. Voordeel voor hen is dat zij ook autonoom zijn in de keuzes die ze kunnen maken.

De gemeente blijft voor de gemeentelijke buitensportaccommodaties verantwoordelijk voor een basis voorzieningenniveau met een basis – onderhoudsniveau. Het gaat dan om sport gerelateerde voorzieningen.

Voorzieningenniveau

- Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de sport gerelateerde voorzieningen. Dan hebben we het over de velden en kleedkamers. Kantines, tribunes e.d. vallen niet onder sport gerelateerde voorzieningen
- Als het gaat om het basisniveau kijken we naar het noodzakelijk aantal velden. Hierbij volgen we de richtlijnen van NOC*NSF. Pas wanneer na meerdere jaren blijkt dat de noodzaak er op basis van kwantiteit nog steeds is, wordt hierop ingegrepen. Tot die tijd zal de oplossing moeten worden gevonden met andere beschikbare sportvelden in de omgeving.
- Wanneer blijkt dat er langdurig sprake is (meerdere jaren) van overcapaciteit van velden, investeren we als gemeente niet meer in het dagelijks beheer en onderhoud van dat veld. Zo lang er geen andere bestemming voor het veld is, heeft de gebruiker de mogelijkheid het veld te blijven gebruiken, maar dan worden ze wel zelf verantwoordelijk voor beheer en onderhoud.
- Met huidige voorzieningenaanbod voldoen we in principe aan de basis qua voorzieningenniveau. Wanneer we verzoeken krijgen voor realisatie van nieuwe sportaccommodaties behandelen we deze in principe volgens de lijn van niet – gemeentelijke sportaccommodaties.

Onderhoudsniveau

- Het basis onderhoudsniveau betekent dat de sportondergronden moeten voldoen aan de eisen die er vanuit speelbaarheid en veiligheid zijn. Voor speelbaarheid geldt dat er normen zijn voor vlakheid, stroefheid en balstuit.
- Twee keer per jaar wordt de kwaliteit van de velden getoetst. Het moment waarop deze toetsing plaats zal vinden bepalen we definitief in overleg met het bestuur van de verenigingen. Aan de hand van deze keuring worden de specifieke onderhoudsmaatregelen voor het komende seizoen bepaald. Dit gebeurt in overleg tussen gemeente en (een vertegenwoordiging van) het bestuur van de vereniging. Voor sommige maatregelen geldt dat het tijd kost om resultaat te zien van de genomen maatregelen.

We bieden de gebruikers de mogelijkheid gebruik te maken van inzet van een onafhankelijk adviseur onderhoud en speelbaarheid

- In principe toetst de gemeente zelf haar velden en bepaalt vervolgens, mede in overleg met de vereniging, de te nemen onderhoudsmaatregelen. Soms leidt dit tot discussies of vragen. We bieden verenigingen de mogelijkheid gebruik te maken van een onafhankelijke adviseur om de velden te laten toetsen en vervolgens een advies uit te brengen aan vereniging en gemeente. De kosten voor de inzet van de adviseur zijn voor rekening van de gemeente. Wie het onafhankelijk advies geeft wordt gezamenlijk bepaald. Dit advies gaat over twee onderdelen:
 1. onderhoudsmaatregelen om de kwaliteit van de velden te verbeteren
 2. beheermaatregelen over bezetting en gebruik van de velden om de beschikbare capaciteit optimaal te benutten

Vervangingsinvesteringen

We veranderen de spelregels niet voor de vervangingsinvesteringen die binnen nu 2 en 5 jaar bij de complexen van Olde Veste/Steenwijkerboys, VHK, Start 78 en MHC op het programma staan.

- Op dit moment staan een aantal vervangingsinvesteringen op het programma voor de komende 2 tot 5 jaar. In de aanleg van deze voorzieningen zijn geen afspraken met gebruikers gemaakt over eigen bijdragen. We stellen voor, gezien de relatief korte termijn voordat deze investeringen moeten worden gedaan, niet halverwege de spelregels te veranderen. Deze kunstgrasvelden en banen zijn, op basis van de huidige situatie ook noodzakelijk. Dat wil zeggen, het aantal velden dat beschikbaar is op de complexen, is nodig.

We vragen geen eigen bijdrage van verenigingen bij realisatie van groot onderhoud van de gemeentelijke sportaccommodaties waarvan zij gebruik maken.

- Gezien het grote belang van laagdrempelige sportvoorzieningen voor inwoners stellen we voor om geen eigen bijdrage te vragen voor groot onderhoud, van verenigingen die gebruik maken van gemeentelijke sportaccommodaties. We kijken hierbij wel hoe noodzakelijk de investering is op basis van de huidige situatie van aanwezige voorzieningen.

We scherpen de taakverdeling tussen gemeente en gebruiker van gemeentelijke accommodatie aan en zetten in op heldere afspraken en meer 'eigenaarschap' bij de gebruikers.

- In het huidige gebruiks- en onderhoudsreglement is een taakverdeling opgenomen tussen gemeente en gebruiker voor het beheer en onderhoud. Daar waar het gaat om kleinere taken waarvoor geen machines nodig zijn, leggen we deze verantwoordelijkheid bij de hoofdgebruiker neer. In **bijlage 3** is zowel de huidige taakverdeling, als de nieuwe voorgestelde taakverdeling te zien. Hiermee zetten we een kleine stap in de richting van de werkwijze met ander maatschappelijk vastgoed in de gemeente Steenwijkerland en het vergroten van eigenaarschap bij gebruikers
- Kwaliteit van sportvelden blijft een momentopname, omdat er sprake kan zijn van extreme weersomstandigheden. En daarbij geldt dat het soms ook tijd en geduld vergt om het effect van uitgevoerde maatregelen terug te zien. Om geen continue discussie te hebben, spreken we een gesprekscyclus af met de hoofdgebruikers. Naar aanleiding van de uitkomsten van de toetsing van kwaliteit van de sportvelden worden de bevindingen en aanpak voor het komende half jaar besproken en afgestemd met de hoofdgebruiker. Het belang van het gesprek is keuzes uit te leggen en samen de afweging te maken van de verschillende onderhoudsmaatregelen zodat gemeente en vereniging samen tot een beste keuze komen. Die de vereniging vervolgens ook intern goed kan communiceren. Op die manier werken we ook aan het vergroten van eigenaarschap.

Vervolgens worden de maatregelen ingepland en uitgevoerd. Halverwege het jaar wordt de voortgang besproken met de gebruikers. Van deze gesprekken wordt ook verslag gemaakt. Dit wil overigens niet zeggen dat er tussentijds helemaal geen contact is over uitvoering van gekozen onderhoudsmaatregelen.

- Het kan zijn dat gebruikers van mening zijn dat zij beheer en onderhoud van de sportvelden (al dan niet in samenwerking met andere verenigingen) beter kunnen uitvoeren. In dat geval bieden we ze het 'Right to Challenge'. Dit is op basis van de volgende uitgangspunten:
 - Geen bezuiniging, dus budget voor beheer en onderhoud sportvelden gaat mee, minus de gebruikersvergoeding
 - Right to Challenge is op basis van vrijwilligheid
 - Overdracht gebeurt op basis van goed onderhoud. Dat betekent dat eventuele noodzakelijk onderhoud of noodzakelijke voorzieningen worden uitgevoerd.

In principe is de gedachte van right to challenge gericht op het volledig overnemen van beheer en onderhoud. Om ook geen onduidelijkheid en discussie te hebben over wie waar verantwoordelijk voor is als bepaald onderhoud bijvoorbeeld toch anders uitpakt dan verwacht. Met het vaststellen van deze visie zijn een aantal kaders duidelijk. Een verdere uitwerking is noodzakelijk.

Uit de inspraak van verenigingen is de vraag gesteld of hierin werken met pakketten ook een optie is. Dit is iets wat we in ieder geval wel nader willen onderzoeken wanneer de visie op beheer en onderhoud sportvelden door de raad is vastgesteld en er een vereniging geïnteresseerd is in het right to challenge. Wat ons betreft is dit een onderzoek wat we als gemeente in samenwerking met de geïnteresseerde verenigingen uitvoeren. Omdat de uitkomst voor zowel gemeente als voor de vereniging werkbaar, helder en haalbaar moet zijn. Zowel financieel als qua duidelijke taakverdeling en verantwoordelijkheid.

We bieden ruimte voor niet noodzakelijke, maar wel wenselijke voorzieningen.

Soms hebben gebruikers wensen die niet noodzakelijk zijn, maar wel een nadrukkelijke wens zijn. Op dit moment ondersteunen we deze wensen niet. De gemeenteraad heeft het college in een motie opgeroepen te onderzoeken in hoeverre verenigingen ook ondersteund kunnen worden met het realiseren van een gewenste, maar niet noodzakelijke voorziening.

- We sluiten aan bij de beleidsregel die ook geldt voor financieringsvragen van niet-gemeentelijke sportaccommodaties. Dat wil zeggen dat 75% van de financiering gerealiseerd moet worden door de gebruiker en dat voor 25% een subsidieverzoek kan worden ingediend bij de gemeente. Dit verzoek wordt aan de gemeenteraad voorgelegd. Bij het berekenen van deze 75% wordt rekening gehouden met bijvoorbeeld eventuele extra opbrengsten voor huur en mindere lasten voor beheer en onderhoud.
- Hiervoor geldt dat per sportcomplex in gemeentelijk eigendom, dit voor één wenselijke sport gerelateerde voorziening kan worden aangevraagd.
- Het is mogelijk een deel van deze 75% te realiseren met zelfwerkzaamheid, maar ook door zelf het dagelijks beheer en onderhoud van sportvelden zelf uit te voeren. Er kan gewerkt worden met een eenmalige bijdrage, waarbij beheer en onderhoud ook worden overdragen, of er kan gewerkt worden met een jaarlijkse extra bijdrage. De gemaakte keuze heeft invloed op de financiële consequenties die hieruit voortvloeien, zowel voor de vereniging als ook voor de gemeente.
- Als gemeente hebben we verschillende ambities waaraan gebruikers van sportaccommodaties een bijdrage kunnen leveren. We stimuleren verenigingen om extra maatregelen op het gebied van multifunctioneel gebruik te nemen. Wanneer verenigingen op dit onderdeel inzetten, kunnen zij 10% extra subsidie aanvragen.
- De bijdrage wordt verstrekt onder voorwaarde dat, op het moment dat er noodzaak is voor vervangingsinvesteringen, de gebruikers zelf verantwoordelijk zijn voor de financiering van deze investering.
- De bijdrage van 25% vanuit de gemeente is een eenmalige bijdrage en drukt daarmee niet op de meerjarenbegroting van de gemeente. Dit uitgangspunt maar ook duidelijk dat de verantwoordelijkheid voor beheer en onderhoud en vervangingsinvesteringen ook bij de vereniging ligt.
- Net als bij niet – gemeentelijke sportaccommodaties geldt dat de gemeente wel mee wil denken met het maken van de plannen en de manier waarop 75% eigen financiering gerealiseerd kan worden, maar het initiatief ligt nadrukkelijk bij de vereniging. Mocht een garantstelling vanuit de gemeente noodzakelijk zijn om de financiering rond te kunnen krijgen, dan willen we als gemeente kijken of en onder welke voorwaarden we hier aan mee kunnen werken.

In **bijlage 4** bij dit voorstel is een doorrekening te zien van wat de voorgestelde uitgangspunten nu betekenen voor de gemeentelijke begroting en wat het betekent wanneer een vereniging een verzoek indient voor een bijdrage in de aanleg van een kunstgrasveld. Dit laatste betreft een indicatie omdat de precieze bijdragen altijd afhankelijk zal zijn van het precieze plan dat ingediend wordt door de aanvrager, en daarmee dus maatwerk is.

We hebben beleidsregels voor subsidie aan niet – gemeentelijke sportaccommodaties, zodat duidelijk is waarvoor men bij de gemeente terecht kan.

- De gemeente neemt bij niet-gemeentelijke accommodaties geen rol op zich en laat het realiseren van accommodaties over aan de betreffende verenigingen. Het gaat hierbij om sporten waarvan de praktijk heeft aangetoond dat deze vanuit hun eigen kracht in staat zijn om het sportaanbod te bieden.
- De gemeente is bereid deze verenigingen met advies en/of kennis te ondersteunen wanneer daar behoefte aan is.
- Verenigingen kunnen bij realisatie van een nieuwe voorziening en grote vervangingsinvesteringen een subsidieverzoek indienen bij de gemeente. Hiervoor wordt als vuistregel een bijdrage van maximaal 25% van de totale kosten gehanteerd. Het gaat om een eenmalige bijdrage. De financieringsvraag wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. Het is aan de gemeenteraad om hierin een keuze te maken.
- Bij niet-gemeentelijke sportaccommodaties kan deze bijdrage gevraagd worden voor zowel noodzakelijke voorzieningen als één wenselijke sport gerelateerde voorziening.
- Als gemeente hebben we verschillende ambities waaraan gebruikers van sportaccommodaties een bijdrage kunnen leveren. We stimuleren verenigingen om extra maatregelen op het gebied van multifunctioneel gebruik te nemen. Wanneer verenigingen op dit onderdeel inzetten, kunnen zij voor die maatregelen 10% extra subsidie aanvragen.

Bij investeringsvragen van zowel gemeentelijke als niet – gemeentelijke accommodaties maken we een afweging op een aantal onderdelen

Bij investeringsvragen is er een aantal onderdelen die we meenemen in de afweging om wel of niet te investeren. Het gaat om een kader dat helpt om een afweging te kunnen maken. Het is dus niet in beton gegoten. De onderdelen zijn:

- Gaat het om een sport die wordt georganiseerd zonder winstoogmerk en die niet op de commerciële markt beschikbaar is?
- Biedt het de gelegenheid om het hele jaar door de sport te beoefenen?
- Hoeveel behoefte is er aan en is er draagvlak voor het aanbod en de voorziening?
- Hoe vitaal is de vereniging?
- In hoeverre draagt het bij aan de doelstellingen van het sport- en beweegbeleid?

Deze afwegingen worden door het college gemaakt en ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad.

Bijlage 1: Analyse als basis voor denkrichtingen

1. De basis in het Wedstrijdplan

Als gemeente bieden we onze inwoners de mogelijkheid tot het beoefenen van sport o.a. door het beschikbaar stellen van accommodaties. In het Wedstrijdplan heeft de gemeenteraad bepaald dat we het van belang vinden dat deze accommodaties voldoen aan de richtlijnen die het NOC*NSF hanteert. Deze normering gaat vooral over de kwantiteit van sportvoorzieningen en minder over kwaliteit. Balstuit, balrol, stroefheid, vlakheid zijn kwalitatieve criteria.

De afgelopen jaren is er veel geïnvesteerd in onderhoud en renovatie van gemeentelijke sportaccommodaties (gebouwen en velden) in Steenwijkerland. Hiermee is de basis van de accommodaties op orde, ze voldoen aan de NOC*NSF richtlijnen. We maken hierbij onderscheid tussen sport gerelateerde voorzieningen en niet-sport gerelateerde voorzieningen. Sportvelden en kleedkamers zijn voorbeelden van sport gerelateerde voorzieningen. Een kantine en tribune zijn dit niet.

1.1 Meerjaren onderhoudsplan sportvelden

Om de basis op orde te houden is er een meerjaren onderhoudsplan opgesteld voor de accommodaties en sportvelden. Aan de hand van dit plan is ook inzichtelijk wat er naast het regulier onderhoud, nodig is aan vervangingsinvesteringen. Een deel van de onderhoudswerkzaamheden wordt uitgevoerd door de Noord Westgroep. Dit betekent daarmee ook werk voor inwoners van Steenwijkerland die verder van de reguliere arbeidsmarkt afstaan.

Kunstgras en kunststof banen zijn aan slijtage onderhevig. Na 12 tot 15 jaar (afhankelijk van de gebruiksintensiteit) is de toplaag van een kunstgrasveld toe aan vervanging. Het vervangen van de toplaag van een kunstgrasveld is een stevige kostenpost. Bij de aanleg van de kunstgrasvelden en kunststofbanen zijn deze vervangingsinvesteringen, volgens de gehanteerde methodiek van de gemeente Steenwijkerland, niet vastgelegd in de gemeentelijke begroting. In het Plan van Aanpak Bespeelbaarheid Sportvelden, zijn de vervangingskosten voor de toplagen van de kunstgrasvelden en kunststofbaan gepresenteerd die voor de komende jaren op het programma staan.

1.2 Privatisering opstallen

De afgelopen jaren is er vanuit verschillende hoofdgebruikers van buitensportaccommodaties de wens geuit om kleedkamers en gebouwen in eigendom te krijgen. In goede staat wordt dit dan overgedragen aan gebruikers of werden er afspraken gemaakt over inzet van het budget in combinatie met uitvoering van werkzaamheden door de vereniging zelf. Dit past ook bij hoe we in Steenwijkerland omgaan met ander maatschappelijk vastgoed. Waar inwoners en organisaties in staat zijn om zelf verantwoordelijk te zijn voor voorzieningen, gaan we in gesprek om dit over te dragen. Eigenaarschap draagt bij aan eigen verantwoordelijkheid, trots en creativiteit van de gebruikers.

1.3 Ontwikkelingen sport en bewegen

Met de ontwikkelingen van ledenaantallen en van de bevolking in Steenwijkerland kan er in de toekomst een overschot ontstaan in de sportvoorzieningen. Ook zien we dat de behoefte van sportaanbod ook verschuift. De aanwezigheid van sport- en beweegvoorzieningen is van belang voor de leefbaarheid en daarnaast zijn voorzieningen dicht bij huis belangrijk wanneer we sport en bewegen willen stimuleren. Vraag is hoe we als overheid, inwoners en organisaties samen kunnen zorgen voor toekomstbestendige voorzieningen. Dit zal dus als onderdeel uit het Wedstrijdplan (het sport- en beweegbeleid voor de komende jaren) aan bod gaan komen in de komende jaren en daarbij uiteindelijk mogelijk ook consequenties hebben voor accommodaties.

2. 'Technische' vraagstukken rondom het beheer en onderhoud van sportvelden

Er wordt binnen de beschikbaar gestelde financiële ruimte en tijd gestreefd naar de hoogst mogelijke kwaliteit van onderhoud. Maar er zijn budgettaire en personele grenzen. Het uitgangspunt is dat het niveau van onderhoud voldoende is en aan de gestelde normen voldoet. Het kan echter toch zo zijn dat velden niet altijd in optimale conditie verkeren. Dat kan door (extreme) weersomstandigheden, plaagdieren of onkruiddruk. Door klimaatsverandering, veranderende wet- en regelgeving en een veranderende samenleving zijn de omstandigheden bij het beheer en onderhoud van de sportvelden in de afgelopen jaren veranderd. Het meerjaren onderhoudsplan sportvelden biedt, meer dan in het verleden, de ruimte om per veld maatwerk te leveren qua onderhoud.

2.1 Klimaatverandering

Als gevolg van de klimaatsverandering veranderen de weersomstandigheden, lange periode van droogte en periode met extreem veel neerslag wisselen elkaar af. Deze omstandigheden zijn van invloed op de kwaliteit van de sportvelden. Het goed inspelen op deze weersextremen vraagt om een goede waterhuishouding (drainage), beregening en gerichte onderhoudsmaatregelen die helpen bij de waterafvoer in de topklaag. Hier zijn in de afgelopen jaren ook al diverse maatregelen voor genomen. Vanuit het plan van aanpak bespeelbaarheid sportvelden hebben de verenigingen de beschikking over een beregeningsinstallatie, om ook in tijden van langdurige droogte zelf snel in te kunnen grijpen.

2.2 Veranderende wet- en regelgeving

Er spelen verschillende zaken als het gaat om wet- en regelgeving die van invloed zijn op beheer en onderhoud van sportvelden. Met ingang van 2020 is het niet meer toegestaan chemische middelen toe te staan in het beheer en onderhoud van de sportvelden. Dit betekent dat er andere methoden toegepast moeten worden bij het bestrijden van onkruid en plaagdieren (o.a. emelten). Door het verbod op het toepassen van chemische middelen intensificeert het onderhoud van de velden. Hier houden we in het meerjaren onderhoudsplan rekening mee.

2.3 Technische ontwikkelingen die bespeelbaarheid van sportvelden vergroten

De komst van kunstgras is een voorbeeld van een technische ontwikkeling die er voor heeft gezorgd dat sportvelden meer belast kunnen worden in vergelijking met natuurgrasvelden. Naast een hogere belastbaarheid is een voordeel dat er bij bijna alle weersomstandigheden gespeeld kan worden. Toch spelen tegenwoordig als het gaat om kunstgrassportvelden ook discussies rondom milieu en gezondheid. Op dit moment zijn er twee voetbalaccommodaties in Steenwijkerland die de beschikking hebben over kunstgras. Deze zijn destijds aangelegd omdat er sprake was van een capaciteitstekort.

Door een natuurgrasveld om te bouwen naar kunstgras kunnen er meer trainingssuren gemaakt worden. Daarnaast is er in Steenwijkerland een atletiekbaan met een kunststofbaan en heeft de hockey de beschikking over twee kunstgrasvelden. Deze twee laatste sporten hebben geen alternatief, zij zijn aangewezen op deze kunststofbaan en kunstgrasvelden.

3. 'Maatschappelijke' vraagstukken rondom het beheer en onderhoud van sportvelden

3.1 Veranderende samenleving

De verenigingen willen kwalitatief goed bespeelbare velden en verwachten van de gemeente als beherende partij, dat de velden onder alle omstandigheden kwalitatief goed en bespeelbaar zijn. Het liefst 365 dagen per jaar. De gemeente wordt regelmatig aangesproken op haar rol als veldbeheerder. Als het gaat over kwaliteit en soms ook beschikbaarheid, is de ervaring, dat er de laatste jaren vaker discussie is tussen gemeente en gebruiker. Vraag is echter waar de grens ligt. Wanneer is een veld voldoende bespeelbaar en wat mag het kosten aan overheidsgeld.

Door de veranderende maatschappij waarin de samenleving meer eigen verantwoordelijkheid neemt, is het denkbaar dat verenigingen zelf het beheer van haar velden gaan uitvoeren door gebruik te maken van right to challenge. Door het inzicht in de beheerkosten kunnen verenigen overwegen of zij zelf het beheer en onderhoud willen uitvoeren of dat zij deze verantwoordelijkheid bij de gemeente laten.

3.2 Druk op vrijwilligers

Er is in de afgelopen jaren veel veranderd als het gaat om werven en behouden van vrijwilligers. Het is lastiger vrijwilligers te vinden voor structurele werkzaamheden. Dit heeft verschillende oorzaken. Mensen willen flexibeler zijn, mensen zijn tot op hogere leeftijd aan het werk, er is minder verbondenheid met het verenigingsleven en toenemende wet- en regelgeving maakt het vrijwilligerswerk soms complexer. Deze ontwikkelingen kunnen ook consequenties hebben op sportverenigingen en de invulling van beheer en onderhoud van sportaccommodaties. Het kan lastiger zijn hiervoor voldoende en de juiste vrijwilligers te vinden. Tegelijkertijd zijn er ook voorbeelden dat, wanneer leden zich 'meer eigenaar voelen', het ook makkelijker kan zijn vrijwilligers te vinden.

3.3 Ontwikkeling van nieuwe of andere vormen van (sport)aanbod

Wanneer we kijken naar buitensportaccommodaties worden deze in Steenwijkerland vooral gebruikt door 1 specifieke sport. Hierop worden ze ook ingericht. Met de veranderingen in de sport- en beweegbehoefte zijn in het land ook voorbeelden waar accommodaties zo ingericht worden dat deze meer multifunctioneel te gebruiken zijn. Meer en andersoortig gebruik in een kern kan ook bijdragen om meer inkomsten te genereren voor bijvoorbeeld een vereniging.

4. Huidige situatie taken gemeente en verenigingen in beheer en onderhoud

Ten aanzien van beheer en onderhoud van sportvelden zijn er drie opties denkbaar

1. Gemeente is verantwoordelijk voor zowel dagelijks beheer en onderhoud als groot onderhoud en vervangingsinvesteringen
2. Gemeente is verantwoordelijk voor groot onderhoud en vervangingsinvesteringen en verenigingen zijn verantwoordelijk voor het dagelijks beheer en onderhoud
3. Verenigingen zijn verantwoordelijk voor zowel het dagelijks beheer en onderhoud als groot onderhoud en vervangingsinvesteringen.

4.1 Hoe is het nu georganiseerd met gemeentelijke sportaccommodaties

Op dit moment zien we dat de gemeente verantwoordelijk is voor het dagelijks beheer en onderhoud, het groot onderhoud en de vervangingsinvesteringen. Er wordt gewerkt met een beheerplan. In dit plan is inzichtelijk welke onderhoudsmaatregelen worden uitgevoerd en wat de kosten daarvan zijn. Op basis van inspecties worden de onderhoudsmaatregelen waar nodig geïntensiveerd of juist verminderd.

Communicatie hierover met verenigingen is van belang. We constateren dat we hierin als gemeente nog een stap moeten maken. Dit komt ook duidelijk terug uit de inspraak van verenigingen en herkennen we zelf ook. In zijn algemeenheid delen we dat communicatie een aandachtspunt is én ook moet blijven. Met meer contact kunnen in ieder geval zaken uitgelegd en besproken worden zodat we samen tot een beste keuze komen. En een duidelijk aanspreekpunt voor verenigingen zorgt dat vragen ook niet gaan zweven.

Bij het dagelijks beheer en onderhoud wordt in het gebruiks- en onderhoudsreglement aangegeven welke taken de gemeente uitvoert en welke taken door de gebruiker worden uitgevoerd. De gebruikers betalen een gebruikersvergoeding voor het gebruik van de accommodatie. Deze is (lang) niet kostendekkend. De gebruikers betalen op dit moment geen eigen bijdrage bij grote vervangingsinvesteringen.

- Gebruiks- en onderhoudsreglement

In het Gebruiks- en onderhoudsreglement gemeente Steenwijkerland wordt aangegeven wie waar voor verantwoordelijk is bij het beheer en onderhoud van de gemeente sportaccommodaties. Op dit moment is de gemeente, op herstellen van de speelschade na, volledig verantwoordelijk voor het uitvoeren van de onderhoudswerkzaamheden. Het onderhoud van doelen, ballenvangers en andere attributen is een verantwoordelijkheid van de vereniging. De vervanging ervan (afschrijving) komt voor rekening van de gemeente.

- Gebruikersvergoeding

De verenigingen betalen een gebruikersvergoeding voor het gebruik van de accommodatie en de velden. In **bijlage 2** bij dit stuk is een tabel opgenomen waarin de gebruikersvergoeding voor verschillende type sportvelden staat weergegeven. Achter de gebruikersvergoeding staan de werkelijk kosten voor het beheer en onderhoud van de velden. Uit de tabel kan worden afgeleid dat de gemeente Steenwijkerland het grootste deel van de beheerkosten voor haar rekening neemt. Als voorbeeld: bij een natuurgrasveld wordt op dit moment circa 16% van de kostprijs doorberekend. Dit betekent dus een indirecte subsidie van 84%.

4.2 Hoe is het georganiseerd met niet – gemeentelijke sportaccommodaties

In de gemeente Steenwijkerland zijn ook een aantal buitensportaccommodaties die volledig zelf verantwoordelijk zijn voor het beheer en onderhoud. Zij betalen geen gebruikersvergoeding. Op het moment dat er sprake is van grote(re) investeringen kloppen deze gebruikers soms bij de gemeente aan voor een bijdrage in de kosten. Wanneer de grove plannen ontwikkeld zijn, wordt de gemeente vaak betrokken om de plannen te verfijnen en de vraag voor financiering concreet te maken. In deze processen blijft de vereniging de trekker. De gemeente participeert. Het uiteindelijke verzoek om financiering wordt, wanneer de hoogte van het bedrag hier om vraagt, voor besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. Omdat het gaat om eenmalige bijdragen die niet leiden tot jaarlijkse afschrijving voor de gemeente, wordt in deze voorstellen meestal voorgesteld de bijdrage uit de algemene reserve vrij besteedbaar te financieren.

Bijlage 2: Overzicht kosten beheer en onderhoud sportvelden versus gebruikersvergoeding

De gepresenteerde beheerkosten zijn exclusief inzet van gemeentelijk personeel en exclusief de kosten voor toplaagrenovaties.

type veld	gem. prijs per jaar onderhoud veld	Gebruikersvergoeding per jaar per veld
gras wedstrijdveld voetbal	€ 5.500,00	€ 987,00
gras wedstrijd trainingsveld voetbal	€ 6.500,00	€ 987,00
gras trainingsveld voetbal	€ 6.000,00	€ 987,00
gras wedstrijd trainingsveld korfbal	€ 3.500,00	€ 987,00
kunstgras voetbal*	€ 4.000,00	€ 2.958,00
kunstgras hockey*	€ 3.500,00	€ 2.958,00
atletiek *	€ 6.500,00	€ 2.958,00

* gepresenteerde beheerkosten zijn exclusief de kosten voor toplaagrenovatie

Bijlage 3: Huidige taakverdeling beheer en onderhoud en voorstel voor nieuwe taakverdeling

* = waar we een wijziging voorstellen van partij die onderhoud uitvoert

Soort object	Maatregel	dagelijks/regulier onderhoud	groot/ periodiek onderhoud	onderhoud uitgevoerd door	
				gemeente	vereniging
Natuurgrasveld					
	Maaien	X		gemeente	
	Bijmaaien obstakels	X		gemeente	
	Vegen grasresten	X		gemeente	
	Herstel speelschade	X			vereniging
	Beregenen	X			vereniging
	Bemesten	X		gemeente	
	Onkruid bestrijden sportveld	X		gemeente	
	Diep/beluchten		X	gemeente	
	Schutfrezen		X	gemeente	
	Vertidrainen		X	gemeente	
	Rollen	X	X	gemeente	
	Slepen	X		gemeente	
	Wiedeggen	X		gemeente	
	Verticuteren		X	gemeente	
	Bezanden		X	gemeente	
	Doorzaaien		X	gemeente	
	Bestrijden ziekten/ plagen		X	gemeente	
	Belijning	X			vereniging
	Bladruimen velden	X		gemeente	*
	Recycledressen		X	gemeente	
	Stenen ruimen na recycledressen	X			vereniging
	Fieldtopmaker		X	gemeente	
	Verwijder zwerfvuil	X			vereniging
Kunstgrasveld					
	Vegen	X			vereniging
	Slepen/ borstelen		X		vereniging
	Alg, mos en onkruidbestrijding (randen)		X		vereniging
	Herstel kleine schade		X	gemeente	
	Verwijder zwerfvuil	X			vereniging
	Bladruimen velden	X		gemeente	*
	Aanvullen instrooizand en instrooirubber pleks gewijs	X			vereniging
	Aanvullen instrooizand en instrooirubber hele veld		X	gemeente	
	Controle mat en naden		X	gemeente	
	Decompacteren instrooilaag		X	gemeente	
	Reinigen instrooilaag		X	gemeente	
Atletiek					
	Onderhoud atletiekbaan (reinigen, reparatie)		X	gemeente	

	Belijning		X	gemeente	
	Vast materiaal				
	Aanschaf			gemeente	
	Onderhoud	X		gemeente	
	Vervanging			gemeente	
	Verplaatsbaar materiaal				
	Aanschaf				vereniging
	Onderhoud	X			vereniging
	Vervanging				vereniging
Inrichting en meubilair sportaccommodatie					
	Dug-out aanschaf				vereniging
	Dug-out onderhoud	X			vereniging
	Doelen/ korfbalpalen aanschaf			Gemeente	
	Doelen/ korfbalpalen onderhoud	X			
	Speelveldafzetting /hoofdveld aanschaf			gemeente	
	Speelveldafzetting /hoofdveld onderhoud	X			vereniging
	Speelveldafzetting /bijvelden aanschaf en onderhoud	X			vereniging
	Ballenvanger aanschaf			gemeente	
	Ballenvanger onderhoud /reparatie	X			vereniging
Groen op het sportpark					
	Overhoeken gras maaien	X		gemeente	
	Bijmaaien overhoeken	X		gemeente	
	Graskanten steken	X			vereniging
	Snoeien bossingels, bomen, sierbeplanting	X		gemeente	
	Knippen hagen	X		gemeente	*
	Onkruid verwijderen	X		gemeente	*
	Bladruimen	X		gemeente	*
	Boom controle vta		X	gemeente	
	Verwijder zwerfvuil	X			vereniging
	Ongedierte bestrijding		X	gemeente	
Verharding op het sportpark					
	Aanleg bestrating				vereniging
	Herstel bestratingen	X			vereniging
	Onkruidvrij houden bestrating	X		gemeente	*
Complex Afrastering/ hekwerk					
	Hekwerk aanschaf			gemeente	
	Hekwerk onderhoud /reparatie	X			vereniging
	Poorten/ sloten aanschaf			gemeente	
	Poorten/ sloten onderhoud reparatie	X			vereniging
Sportveldverlichting					
	Lichtmasten aanschaf			gemeente	
	Lichtmasten onderhoud	X		gemeente	
	Lampen vervangen/ onderhoud	X		gemeente	
Bereginging en afwatering					

	Drainage inspecteren en controleren		X	gemeente	
	Drainage doorspuiten		X	gemeente	
	Grondwaterbron slaan		X	gemeente	
	Ondergrondse leidingen aanleg			gemeente	
	Ondergrondse leidingen onderhoud	X		gemeente	
	Ondergrondse leidingen droogblazen		X	gemeente	
	Pompen aanschaf			gemeente	
	Pompen onderhoud	X		gemeente	*
	Beregeningsinstallatie aanschaf			gemeente	
	Beregeningsinstallatie testen sproeiers en haspels		X	gemeente	*
	Beregeningsinstallatie onderhoud	X		gemeente	*
	Sloten/ greppels onderhoud uitmaaien	X		gemeente	
	Sloten/ greppels onderhoud uitdiepen		X	gemeente	

Bijlage 4: Voorbeeld doorrekening verzoek kunstgras bij wenselijk en niet noodzakelijk

Deze doorrekening betreft een indicatie. De precieze bijdrage zal altijd afhankelijk zijn van het plan dat ingediend wordt door de aanvrager. Iedere situatie zal daarmee dus maatwerk zijn. Een deel van deze 75% kan bijvoorbeeld ook worden gerealiseerd met zelfwerkzaamheid in de realisatie. Er kan gewerkt worden met een eenmalige bijdrage, waarbij beheer en onderhoud ook worden overdragen, of er kan gewerkt worden met een jaarlijkse extra bijdrage. De gemaakte keuze heeft invloed op de financiële consequenties die hieruit voortvloeien, zowel voor de vereniging als ook voor de gemeente. In de visie beheer en onderhoud sportvelden stellen we voor om een eenmalige bijdrage vanuit de gemeente te doen, zodat het niet structureel op de begroting drukt.

				Gemeente	Vereniging	
Vervanging top laag			€ 300.000	€ 75.000	€ 225.000	
Vervanging onder laag			€ 250.000	€ 62.500	€ 187.500	
Besparing onderhoud 15 jaar: $8 \times (75\% \times € 6.500) + 7 \times (75\% \times € 2.250)$			€ 0	€ 50.813	€ -50.813	
Geen huurverhoging						
Totaal			€ 550.000	€ 188.313	€ 361.688	
<i>Gevolgen begroting gemeente bij investering in bijv. 2021 bij andere optie van eenmalige bijdrage</i>						
Investeringsbedrag	Rente %	Afschr. Termijn	2021	2022	2023	2024
€ 75.000	1,25%	15	€ 5.937,50	€ 5.875,00	€ 5.812,50	€ 5.750,00
€ 62.500	1,25%	30	€ 2.864,58	€ 2.838,54	€ 2.812,50	€ 2.786,46
€ 50.813	1,25%	15	€ 4.022,70	€ 3.980,35	€ 3.938,01	€ 3.895,66
€ 137.500			€ 12.824,78	€ 12.693,89	€ 12.563,01	€ 12.432,12
Besparing onderhoud 8 jaar € 6500, <u>let op, vervolgens € 2.250</u>			€ -6.500	€ -6.500	€ -6.500	€ -6.500
Geen hogere huurinkomsten			€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
			€ 6.324,78	€ 6.193,89	€ 6.063,01	€ 5.932,12

